

PROGRAMACIÓ DE VALENCIÀ/ CASTELLÀ

1. PRESENTACIÓ DE L'ÀREA

La llengua constitueix un conjunt de coneixements que permeten entendre i estructurar mentalment la realitat, analitzar-la i obtenir informació per a valorar-la i prendre decisions. És necessària en la vida quotidiana per a comunicar-nos, aprendre a aprendre, i, també, per tot allò que el seu aprenentatge aporta a la formació intel·lectual general i al desenvolupament cognitiu.

D'altra banda, les àrees de Valencià: Llengua i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura contribueixen de manera directa, juntament amb la resta, al desenvolupament de la competència en comunicació lingüística, a més de participar en l'adquisició de la competència plurilingüe amb la resta de llengües curriculars.

2. COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE L'ÀREA

Competència específica 1. Multilingüisme i interculturalitat.

Competència específica 2. Comprensió oral i multimodal

Competència específica 3. Comprensió escrita i multimodal.

Competència específica 4. Expressió oral.

Competència específica 5. Expressió escrita i multimodal.

Competència específica 6. Interacció oral, escrita i multimodal.

Competència específica 7. Mediació oral, escrita i multimodal.

Competència específica 8. Lectura autònoma.

Competència específica 9. Competència literària.

3. CONNEXIÓ DE LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES ENTRE SÍ, AMB ALTRES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES D'ALTRES ÀREES I AMB LES COMPETÈNCIES CLAU

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de l'àrea

Les conegudes com a destreses lingüístiques bàsiques, és a dir, expressió oral (CE 4), expressió escrita (CE 5), comprensió oral (CE 2) i comprensió escrita (CE 3), així com els complexos processos bidireccionals que ocasionen interacció (CE 6) i mediació (CE 7), coincideixen de manera natural en la comunicació.

En aquest sentit, convé posar l'accent en el fet que l'expressió oral/escrita constitueix la base per al desenvolupament de les altres destreses orals/escrites (interacció (CE 6), mediació (CE 7), comprensió oral (CE 2) i/o escrita (CE 3).

Quant a la resta de competències específiques de l'àrea, la competència multilingüe i intercultural (CE 1) requereix la comprensió oral (CE 2) i la comprensió escrita (CE 3), ja que comprendre suposa un primer pas per a familiaritzar-se amb la diversitat lingüística i cultural i evitar, així, els prejudicis lingüístics.

Així mateix, la lectura autònoma (CE 8) i la competència literària (CE 9) comencen a desenvolupar-se a través de la lectura (CE 2), la comprensió de textos literaris (CE 3) i l'expressió oral (CE 4).

Finalment, la competència literària (CE 9) s'associa amb les altres competències específiques de producció i de recepció, perquè necessita la comprensió, l'expressió, la interacció i la mediació.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa

Les competències específiques d'expressió oral (CE 4), expressió escrita (CE 5), comprensió oral (CE 2), comprensió escrita (CE 3) i interacció (CE 6) vertebreren el procés d'aprenentatge i fan que aquestes es vinculen, de manera global i inherent, amb les competències específiques de la resta de àrees lingüístiques i no lingüístiques.

D'altra banda, la mediació lingüística (CE 7) té relació amb la resta de competències específiques de l'àmbit lingüístic perquè la mediació entre diferents codis fa que s'activen els mecanismes de comprensió i d'expressió propis de la competència en comunicació lingüística i de la competència plurilingüe, i que es transferisquen coneixements, tant lingüístics com socioculturals i pragmàtics mitjançant l'ús combinat de les diferents llengües del currículum.

Així mateix, la competència específica en lectura autònoma (CE 8) contribueix al desenvolupament de les competències específiques de la resta d'àrees.

Finalment, aconseguir la competència literària (CE 9) passa per la vinculació amb disciplines que no formen part de l'àrea lingüística, però que són parts del material per a edificar-la. Connecta especialment amb Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural; Educació Plàstica i Visual, i Educació en Valors Ètics i Cívics.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1	X	X		X	X	X	X	X
CE 2	X	X		X	X	X		
CE 3	X	X		X	X	X		
CE 4	X	X		X	X	X		
CE 5	X	X		X	X	X		
CE 6	X	X		X	X	X	X	
CE 7	X	X		X	X	X	X	
CE 8	X	X		X	X	X	X	
CE 9	X	X		X	X	X	X	X

• CCL: competència en comunicació lingüística • CP: competència plurilingüe • CMCT: competència matemàtica i competència en ciència i tecnologia (STEM, per les sigles en anglés) • CD: competència digital • CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre • CC: competència ciutadana • CE: competència emprenedora • CCEC: competència en consciència i expressió culturals.

4. SABERS BÀSICS (TERCER CICLE)

Bloc 1: Llengua i ús

Les llengües i els parlants: CE 1, CE 4, CE 5, CE 6 i CE 7
Biografia lingüística personal
Mapa lingüístic local i de l'entorn geogràfic
La variació lingüística

Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics
Llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències
Expressions pròpies de la llengua

Bloc 2: Estratègies comunicatives

1. Sabers comuns: CE2, CE3, CE4, CE5, CE6 i CE7
Estratègies per a adaptar el discurs a la intenció comunicativa, als participants i a la situació
Estratègies per a adaptar el discurs al propòsit comunicatiu i al canal
Estratègies per a adaptar el discurs al registre
Adequació textual a la situació comunicativa
Estructura del discurs: la coherència i la cohesió
Elements de contingut (tema, fórmules fixes, lèxic) i forma (estructura, format, títol, imatges)
Elements de contingut (inferències d'informació) i forma (tipografia)
Tipologies textuais i gèneres discursius
Elements de detecció i ús d'un llenguatge verbal i icònic no discriminatori
Estratègies de reflexió sobre el procés d'aprenentatge, autoavaluació i autocorrecció
Estratègies de gestió de les emocions en la comunicació
2. Alfabetització informacional: transversal a totes les CE
Estratègies d'ús i tractament de fonts documentals diverses
Estratègies de cerca en fonts documentals diverses i amb diferents suports i formats
Diferenciació entre fets i opinions
Detecció de la manipulació informativa
Ús de models per a sintetitzar i reelaborar informació
Propietat intel·lectual
Biblioteca de l'aula o del centre i dels recursos digitals
Eines digitals per al treball col·laboratiu i la comunicació
Eines digitals per al treball col·laboratiu i la comunicació
3. Reflexió sobre la llengua: CE 1, CE 2, CE 3, CE 4, CE 5 i CE 7
Diferències entre llengua oral i llengua escrita
Consciència fonològica. Fonemes específics del valencià/castellà
Formulació i comprovació d'hipòtesis
Generalitzacions sobre aspectes lingüístics
Generalitzacions sobre normes ortogràfiques i gramaticals bàsiques
Signes de puntuació
Relacions de forma i significat entre les paraules

Relacions sintàctiques de les paraules
Convencions del codi escrit en el marc de propostes de comprensió o producció de textos
Estratègies per a la transferència entre les llengües
4. Comunicació i interacció oral
G1. Comprensió oral: C2, C6 i C7
Estratègies: informació i sentit global del discurs
Estratègies: reconèixer idees no explícites del discurs
G2. Expressió oral: C4, C6 i C7
Estratègies d'expressió oral: pronunciació i entonació adequades
Estratègies d'expressió oral: interpretació i ús d'elements de la comunicació no verba
Planificació i producció de textos orals i multimodals
G3. Interacció oral: C6 i C7
Estratègies d'escola activa i assertivitat, tenint en compte la perspectiva de gènere
Estratègies comunicatives per a la resolució dialogada de conflictes
Interaccions orals en situacions comunicatives
Estratègies de cortesia lingüística
5. Comprensió escrita: C3, C6 i C7
Lectura amb velocitat, fluïdesa i entonació
Estratègies de comprensió abans de la lectura: activar els coneixements previs, establir objectius de lectura i formular hipòtesis a través d'informació paratextual i gràfica
Estratègies de comprensió durant la lectura: realitzar inferències a partir dels seus coneixements i experiències prèvies
Estratègies de comprensió durant la lectura: reformular hipòtesis, interpretar sentits figurats i significats no explícits en els textos
Estratègies de comprensió després de la lectura: informació del sentit global del text
Estratègies de comprensió després de la lectura: comprovar hipòtesis i extraure'n conclusions
6. Expressió escrita i multimodal: C5, C6 i C7
Aplicació de les normes ortogràfiques
Presentació acurada de les produccions escrites
Estratègies del procés d'escriptura: textualització i revisió
Estratègies del procés d'escriptura: planificació i correcció
Elements gràfics i paratextuals

Bloc 3: Lectura i literatura

1. Hàbit lector: CE 8
Identitat lectora: expressió de gustos i interessos

Identitat lectora: valoració crítica dels textos
La biblioteca de l'aula o del centre com a punt de trobada d'activitats literàries compartides. Comunitats lectores
Cura dels llibres i normes de funcionament de la biblioteca
2. Literatura: CE9
Obres o fragments variats i diversos de la literatura infantil adequats als seus interessos i organitzats en itineraris lectors
Elements constitutius essencials de l'obra literària i dels diferents gèneres literaris
Estratègies per a la interpretació dels textos literaris
Vincles amb altres manifestacions artístiques i culturals
Planificació i producció de textos literaris

5. SITUACIONS D'APRENTATGE

- Context personal: es dissenyen situacions que tinguen connexió amb les experiències personals de l'alumnat i impliquen l'expressió de sentiments, vivències, opinions i fets en un clima de confiança, respecte, escolta, afectivitat, empatia, cooperació i mediació.
- Context social: es dissenyen situacions que promoguen la cooperació i la participació de l'alumnat, tant en la vida del centre com en el seu entorn local, fomentant el compromís ciutadà i la resolució pacífica dels conflictes a través del llenguatge.
- Context educatiu: les situacions propicien que l'alumnat empre la llengua per a vehicular els diferents coneixements que estableix el currículum a través de definir, descriure, enunciar, explicar, demostrar, aplicar i practicar.

6. UNITATS DE PROGRAMACIÓ

6.1. Temporalització (annex)

6.2. Organització dels espais

Els espais i contextos han de ser significatius, rics en oportunitats i de relacions, que potencien l'autonomia, la comunicació, la curiositat natural i els desitjos d'aprendre de l'alumnat, i al mateix temps, oferir l'espai com un lloc de convivència i d'investigació per a l'alumnat.

Segons la necessitat i la situació d'aprenentatge plantejada, els espais més utilitzats són l'aula ordinària, l'aula d'informàtica i la biblioteca.

6.3. Selecció i organització dels recursos i materials

En l'elecció de materials es té en compte:

1. La mirada global i respectuosa amb totes les cultures.
2. L'eliminació de barreres d'accés i de comunicació.
3. La perspectiva de gènere, tot promovent-ne la igualtat.
4. El llenguatge inclusiu.
5. La presència equitativa de dones i homes en els diferents àmbits.
6. L'eliminació de barreres d'accés i de comunicació.
7. La diversitat i riquesa de materials.
8. Materials que estiguen lliures d'estereotips sexistes o discriminatoris.

Tipus:

- Del centre: projector, ordinador, sala d'informàtica, jocs de llengua, llibres, diaris, tauletes digitals i materials proporcionats per l'editorial del llibre de text, materials
- D'internet: vídeos, documents, lectures, aplicacions educatives, jocs interactius...
- D'elaboració pròpia.
- Dels propis alumnes: A determinar segons les situacions d'aprenentatge.

6.4. Mesures d'atenció per a la resposta educativa per la inclusió

Les actuacions s'encaminaran al desenvolupament d'un model inclusiu en el sistema educatiu valencià per a fer efectius els principis d'equitat i igualtat d'oportunitats en l'accés, participació, i aprenentatge de tot l'alumnat, i aconseguir que el centre educatiu es constitueixque en element dinamitzador de la transformació social cap a la igualtat i la plena inclusió de totes les persones, especialment d'aquelles que es troben en situació de major vulnerabilitat i en risc d'exclusió.

Activitats de reforç i ampliació:

- Les activitats d'ampliació aniran dirigides a les /els alumnes amb major capacitat i d'aprenentatge més ràpid i consistiran en treballs d'un nivell més complex i propostes d'investigació.
- Les activitats de reforç es centraran en la competència en comunicació lingüística i els destinataris seran les/ els alumnes amb rendiment baix o ritme d'aprenentatge lent. Es realitzaran a l'aula amb l'ajuda de la mestra o el mestre de PT, d'AL o de reforç.

7. CRITERIS D'AVUACIÓ

Competència específica 1

- 1.1. Identificar i valorar les varietats lingüístiques de la Comunitat Valenciana, de l'Estat espanyol i del món.
- 1.2. Mostrar interès per l'ús del valencià en les diferents situacions comunicatives dels àmbits personal, social i educatiu.
- 1.3. Mostrar interès i respecte per les varietats lingüístiques del seu entorn, i identificar-ne les característiques bàsiques.
- 1.4. Detectar en contextos pròxims, de manera guiada, prejudicis i estereotips lingüístics freqüents, i valorar la pluralitat lingüística del món com una font de riquesa cultural.
- 1.5. Reflexionar i buscar exemples, de manera guiada, sobre aspectes del funcionament de la llengua, a partir de l'observació, la comparació i la manipulació de paraules, oracions i textos, de diferents llengües.

Competència específica 2

- 2.1. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar, de manera guiada, textos orals senzills dels àmbits personal, social i educatiu.
- 2.2. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos orals senzills de coneixements diversos, extraure informació explícita i implícita en el text, fer deduccions, valorar el contingut i els elements no verbals elementals i, de manera guiada, alguns elements formals elementals, i donar una opinió raonada sobre el que ha escoltat.
- 2.3. Escoltar de manera activa, interpretar i valorar diferents textos multimodals senzills en mitjans digitals, de manera guiada, dels àmbits personal, social i educatiu.
- 2.4. Interpretar el sentit global i les idees principals i secundàries de textos multimodals senzills de coneixements diversos, extraure informació explícita i implícita en el text, fer deduccions, valorar el contingut i els elements no verbals elementals i, de manera

guiada, alguns aspectes formals elementals, i donar una opinió raonada.

Competència específica 3

3.1. Llegir amb bona fluïdesa, de manera silenciosa i en veu alta, interpretar i valorar, de manera guiada, textos escrits i multimodals senzills dels àmbits personal, social i educatiu.

3.2. Aplicar, de manera guiada, tot tipus d'estratègies per a comprendre el sentit global i la informació específica, distingir les idees principals de les secundàries, inferir significats no explícits i fer algunes valoracions personals argumentades de diferents textos sobre coneixements diversos.

3.3. Identificar el tipus i l'estructura dels textos i valorar, de manera guiada, el contingut i els aspectes formals i no verbals elementals dels textos escrits i multimodals, avaluar-ne la qualitat, la fiabilitat, la idoneïtat en funció de l'objectiu de la lectura, així com algunes de les característiques lingüístiques específiques de cada tipus de text.

3.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació senzilla procedent de dues o més fonts, dels àmbits personal, social i educatiu, i avaluar-ne la utilitat en funció dels objectius de lectura en diferents textos multimodals en mitjans digitals, de manera guiada.

3.5. Aplicar, de manera guiada, tot tipus d'estratègies per a la cerca, la selecció i la gestió de la informació, en diferents textos multimodals, per a ampliar coneixements de manera responsable, contrastar la informació i utilitzar-la citant les referències bibliogràfiques.

Competència específica 4

4.1. Produir, de manera guiada, discursos orals estructurats, sobre coneixements diversos, ajustats a la situació comunicativa i als gèneres discursius dels àmbits personal, social i educatiu, utilitzant connectors bàsics.

4.2. Produir discursos orals amb una pronunciació clara, i amb un ritme i entonació adequats, i incorporar recursos no verbals bàsics que reforcen el discurs i fent ús de suports audiovisuals.

4.3. Realitzar produccions orals utilitzant un llenguatge no discriminatori, adaptat a la situació de comunicació i a l'interlocutor, amb un vocabulari adequat, sense expressions col·loquials, i amb varietat d'estructures morfosintàctiques, amb una reflexió progressiva en l'ús de la llengua.

4.4. Localitzar, seleccionar i contrastar informació en dues o més fonts, analògiques i digitals, de manera guiada, i compartir oralment els resultats adoptant un punt de vista personal i citant-ne les fonts.

Competència específica 5

5.1. Produir, a partir d'exemples i de manera guiada, textos escrits i multimodals de gèneres discursius dels àmbits personal, social i educatiu adequats i coherents, amb vocabulari no discriminatori apropiat i estratègies bàsiques de cohesió.

5.2. Utilitzar, de manera acompanyada puntualment i amb reflexió progressiva, els coneixements lingüístics i discursius bàsics necessaris en la situació d'aprenentatge i la terminologia elemental corresponent.

5.3. Planificar, textualitzar, revisar i editar, de manera guiada, mitjançant instruments i estratègies bàsiques, com a part explícita del procés d'escriptura.

5.4. Localitzar, seleccionar, gestionar i integrar en el text, de manera puntualment acompanyada, la informació de dues o més fonts i incloure les seues referències en compartir-la.

Competència específica 6

6.1. Interactuar oralment, de manera pautada, sobre coneixements que s'ajusten a la situació comunicativa, a través de diferents suports, utilitzant un vocabulari apropiat i ètic i recursos com la cortesia lingüística, l'etiqueta digital, l'entonació, el ritme pausat, o el llenguatge no verbal, emprant estratègies d'escolta activa per a la construcció d'un discurs comú.

6.2. Utilitzar, amb l'ajuda de pautes, estratègies bàsiques per a la deliberació argumentada, el consens i la gestió dialogada de conflictes.

6.3. Identificar i rebutjar, de manera progressivament autònoma, els usos lingüístics discriminatoris a través de la reflexió conjunta.

6.3. Identificar i rebutjar, de manera progressivament autònoma, els usos lingüístics discriminatoris a través de la reflexió conjunta.

6.5. Interactuar en textos multimodals, de manera asíncrona i guiada, mostrant empatia i respecte per les diferents necessitats, idees i motivacions dels interlocutors.

Competència específica 7

7.1. Mostrar interès per participar en la solució de problemes de comprensió recíproca entre parlants de llengües o varietats lingüístiques diferents, en situacions habituals dels àmbits personal, social i educatiu.

7.2. Comprendre un missatge breu i senzill, i comunicar-ne la informació o explicar-ne els conceptes, de manera oral o escrita entre llengües del seu repertori (L1-L1, L2-L1, L1-L2); tot això en textos sobre assumptes diversos que incloguen vocabulari freqüent.

Competència específica 8

8.1. Llegir de manera autònoma obres diverses adequades a la seua edat i textos escrits i multimodals dels àmbits personal, social i educatiu ser conscient dels seus gustos i seleccionar les lectures amb criteri propi i amb autonomia progressiva.

8.2. Compartir les experiències de lectura, en suports diversos, participant en comunitats lectores en els àmbits educatiu i social.

Competència específica 9

9.1. Llegir i escoltar fragments literaris senzills i obres completes, pròxims als interessos de l'alumne, i de manera guiada.

9.2. Interpretar i relacionar textos literaris senzills de la literatura popular i d'autoria coneguda, en el marc de la tradició literària i del context sociocultural pròxim.

9.3. Expressar opinió sobre textos i obres literàries, utilitzant alguns recursos retòrics bàsics dels gèneres, de manera guiada.

9.4. Crear versions de textos literaris senzills (contes, poemes, cançons, dramatitzacions), individualment i col·lectiva.

9.5. Participar en manifestacions literàries, recitals, representacions teatrals, partint de models i de manera guiada.

Instruments de recollida d'informació i models de registre

Per a l'avaluació del grau d'acompliment de les competències, s'elabora de forma trimestral un informe d'avaluació de naturalesa qualitativa. El tutor o tutora, amb ajuda del personal que intervinga en el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat, és el responsable d'elaborar l'informe d'avaluació personalitzat i únic per a cada alumne o alumna amb un enfocament competencial. En aquest informe s'han de reflectir els resultats obtinguts en el procés d'aprenentatge de l'alumne o l'alumna, els aspectes

personals i evolutius que es consideren oportuns, esmentar les mesures i suports d'atenció educativa que s'hagen adoptat i la conveniència de la seua continuïtat.

Instruments més utilitzats: rúbriques d'avaluació, guies d'observació, quadern dels alumnes, Kahoot, proves individuals, exposicions orals...